

วรรณกรรมพื้นบ้านและประวัติศาสตร์บอกเล่า ท้าวกำพรา-นางสีดา (อำเภอสีดา)

หมวดหมู่

ชื่อของปรางค์สีดา เป็นชื่อของนางสีดา จากนิทานท้องถิ่นเรื่อง “ไก่แก้วหอมชู” นางสีดาเป็นลูกสาวเจ้าเมืองบาดาลปลอมเป็นไก่ขึ้นมาเที่ยวเมืองมนุษย์บังเอิญท้าวกำพราฆ่าไก่พบเข้าแต่ไม่สามารถจับได้คว้าวได้แต่ปลายหางตัวไก่วิ่งลงรูหนึ่งไป ทางไก่นั้นมีกลิ่นหอมมาก แม้เก็บไว้ที่บ้านกลิ่นหอมฟุ้งไปทั่วจนถึงวังของพระยาจาดุมจึงให้สอบถามเมื่อทราบความจริงให้บุตรหาไก่แต่ซุกซนไปมากเท่าใดก็ยังไม่ถึงกันรู้แม้จะเอาดาบหย่อนลงไปก็ไม่ถึงพระยาจึงให้ทำสายยนต์เป็นโซ่เหล็ก ใช้เวลาตีสายยนต์เจ็ดปีเจ็ดเดือนความยาวจึงพอแต่ไม่มีใครอาสาลงรูตามไก่

ในที่สุดพระยาจึงขอให้ท้าวกำพราเป็นผู้ลงตามโดยสัญญาว่าจะดูแลยายไว้ให้ บ่อที่ซุกตามรูไก่เรียกว่า “บ่อไก่แก้ว” เมื่อตั้งหลักยืนตัวไว้ข้างบ่อ ผูกสายยนต์แล้วหย่อนลงไปให้ท้าวกำพรา อยู่ในยนต์นั้นโดยบอกสัญญาณว่า “ถ้าต้องการขึ้นมาจะให้ดึงขึ้น ให้กระตุกสายยนต์” เมื่อหย่อนลงไปถึงเมืองบาดาล ท้าวกำพราก็ได้พบนางสีดา ซึ่งเป็นบุตรสาวเจ้าเมืองบาดาล และได้แต่งงานกันต่อมาท้าวกำพร้าคิดถึงยายซึ่งอยู่ที่เมืองจาดุมจึงขอเจ้าเมืองบาดาลเดินทางกลับพร้อมนางสีดาเมื่อมาจะขึ้นยนต์นางสีดาลืมข้าวของขอให้ท้าวกำพราขึ้นไปเอามาให้ ก่อนไปได้สั่งกำชับนางสีดาไม่ให้ไปถูกต้องสายยนต์แต่นางสีดาไม่เชื่อฟัง ได้ขึ้นไปนั่งบนยนต์เมื่อสายยนต์กระตุก พวกข้างบนจึงชักสายยนต์ขึ้นมาท้าวกำพราไม่ทันจึงขึ้นมาไม่ได้ และต้องย้อนกลับเมืองบาดาลให้เจ้าเมืองหาทางช่วยให้กลับเมืองได้

เจ้าเมืองบาดาลจึงพาขึ้นมา แต่อยู่ห่างไกลเมืองเดิมมาก ต้องเดินทางผ่านเมืองต่าง ๆ มากมาย นางสีดาถูกยนต์ชักขึ้นมาแล้วพวกทหารที่เผ่ายนต์จึงนำไปถวายพระยาจาดุมพระยาจาดุมทรงโปรดและหลงรักนางสีดา จึงอภิเษกให้เป็นมเหสีแต่นางสีดาของเวลา 3 ปี และให้สร้างปราสาทให้อยู่ต่างหากด้วยความปรารถนาจะให้เป็นมเหสี

พระยาจาดุมจึงได้สร้างปราสาทให้นางสีดา ปราสาทดังกล่าวนี้ คือปรางค์สีดา ในปัจจุบัน นิทานพื้นบ้านเรื่องนี้มีภูมินามที่ประกอบนิทานหลายแห่ง เช่น บ้านโนนเมืองเมืองของพระยาจาดุมบ้านหนองตะโมนของท้าวกำพราบ้านดอนโคกดอนต่อไก่ของท้าวกำพราบ้านหนองไข่เหี้ย คือบ้านที่ไก่ “ไข่เหี้ย” หรือ “ไข่เรียด” เอาไว้และบ่อไก่แก้วซึ่งเป็นบ่อที่ซุกเพื่อตามไก่และที่หย่อนสายยนต์

ข้อมูลโดย : สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม